

ALEVİLİK-BEKTAŞILIK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Forschungszeitschrift über Alevitentum und Bektaschitentum
Journal of Alevism-Bektashism Studies
Revista për hulumtime Alevive dhe Bektashive

Sayı: 27 2023

ALEVİ-BEKTAŞI KÜLTÜR ENSTITÜSÜ
Das Alevitisch-Bektaschitische Kulturinstitut e.V.

ISSN: 1869-0122

ALEVİ - BEKTAŞI KÜLTÜR ENSTİTÜSÜ
Das Alevitisch - Bektaschitische Kulturinstitut e.V

ALEVİLİK - BEKTAŞİLİK
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Forschungszeitschrift über das Alevitentum und das Bektaschitentum
Journal of Alevism - Bektashism Studies

Uluslararası Süreli Yayın / International Journal (six-monthly)/
Internationale Forschungszeitschrift (6 monatlich)

Sayı/Issue/Heft: 27 Yaz/Summer 2023

ISSN 1869-0122

ALEVİLİK - BEKTAŞİLİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Forschungszeitschrift über Alevitentum und Bektaschitentum

Journal of Alevism - Bektashism Studies

Alevi - Bektaşî Kültür Enstitüsü Adına Yayın Sahibi

In Behalf of Alevi - Bektashi Culture Institute

Herausgeberin im Namen des Alevitisch - Bektaschitischen Kulturinstituts

Güllizar CENGİZ

Alevi - Bektaşî Kültür Enstitüsü Başkanı

Alevi-Bektashi Culture Institute - Bektashi chief executive

Leiterin des Alevitisch - Bektaschitischen Kulturinstituts

EDİTÖRLER / EDITORS / EDITOREN

Prof. Dr. Ali YAMAN

Doç. Dr. Mehmet ERSAL

Doç. Dr. Bülent AKIN

EDİTÖR YARDIMCISI / ASSISTANT TO EDITORS / LEKTORATSASSISTENT

Dr. Öğr. Üyesi Seyhan KAYHAN KILIÇ

Arş. Gör. Elif ŞAHİN

YAYIN KURULU / EDITORIAL DEPARTMENT / REDAKTION

Prof. Dr. Hüseyin BAL - *Antalya AKEV Üniversitesi*

Prof. Dr. Michel BALIVET - *Provence Üniversitesi*

Prof. Dr. M. Fuat BOZKURT - *Emekli Öğretim Üyesi*

Prof. Dr. Eva CSAKI - *Peter Pazmany Katolik Üniversitesi*

Prof. Dr. Nilgün ÇIBLAK COŞKUN - *Mersin Üniversitesi*

Prof. Dr. Ayşe KAYAPINAR - *Milli Savunma Üniversitesi*

Prof. Dr. Levent KAYAPINAR - *Ankara Üniversitesi*

Prof. Dr. Filiz KILIÇ - *Nesebir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*

Prof. Dr. Irene MARKOFF - *Yorke Üniversitesi*

Prof. Dr. Belkıs MENEMENCİOĞLU TEMREN - *Emekli Öğretim Üyesi*

Prof. Dr. Ahmet Yaşar OCAK - *TOBB Üniversitesi*

Prof. Dr. Hasan ONAT - *(1957-2020)*

Prof. Dr. Ali UÇAR - *Berlin Teknik Üniversitesi*

Prof. Dr. Alemdar YALÇIN - *Gazi Üniversitesi*

Doç. Dr. Haydar YALÇIN - *Ege Üniversitesi*

Dr. Öğr. Üyesi Ilgar BAHARLU - *Nesebir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*

Dr. Nevena GRAMATİKOVA - *Sofya Liberal Entegrasyon Vakfı*

Dr. Muhammed Ali SOLTANI - *Tabran Üniversitesi*

BİLİM KURULU / SCIENCE COMMITTEE / WISSENSCHAFTLICHER BEIRAT

- Prof. Dr. Erdal AKSOY** - *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*
Prof. Dr. Ali Sinan BİLGİLİ - *Atatürk Üniversitesi*
Prof. Dr. Tuncay BÜLBÜL - *İtalya Dumlupınar Üniversitesi*
Prof. Dr. Haydar EFE - *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi*
Prof. Dr. Metin EKİCİ - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. Alimcan İNAYET - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. M. Saffet SARIKAYA - *Süleyman Demirel Üniversitesi*
Prof. Dr. Janos SİPOS - *Macaristan Bilimler Akademisi Müzik Enstitüsü*
Prof. Dr. Mustafa ŞEN - *Ortaoğu Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Fatma Ahsen TURAN - *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*
Prof. Dr. Harun YILDIZ - *Ondokuz Mayıs Üniversitesi*
Doç. Dr. Ahmet Yılmaz SOYYER - *Süleyman Demirel Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Erhan KURTARIR - *Yıldız Teknik Üniversitesi*
Dr. Öğr. Üyesi Cemal SALMAN - *İstanbul Üniversitesi*
Dr. David SHANKLAND - *Kraliyet Antropoloji Enstitüsü*

ÜLKE TEMSİLCİLERİ

LOCAL REPRESENTATIVES / LANDESVERTRETUNGEN

- Türkiye/Türkei* - **Dr. Muzaffer BİRDAL**
Amerika/Amerika - **Kemal KELEŞOĞLU**
Kanada / Kanada - **Prof. Dr. Irene MARKOFF**
Yunanistan/Griechenland - **Ahmet KARAHÜSEYİN**
Belçika/Belgien - **Yücel TOP**
Bulgaristan/Bulgarien - **Dr. Nevena GRAMATIKOVA**
İran/İran - **Dr. Muhammed Ali SOLTANI**
Macaristan / Ungarn - **Prof. Dr. Éva CSÁKI**

HAKEMLER

REFEREES / SCHIEDSAUSSCHUSS

- Prof. Dr. Erdal AKSOY** - *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*
Prof. Dr. Bülent ARI - *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi*
Prof. Dr. Mustafa ARSLAN - *Denizli Pamukkale Üniversitesi*
Prof. Dr. Mesut AYAR - *Karklırelü Üniversitesi*
Prof. Dr. Yusuf AYÖNÜ - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. Hüseyin BAL - *Antalya AKEV Üniversitesi*
Prof. Dr. Michel BALIVET - *Provence Üniversitesi*
Prof. Dr. Ali Sinan BİLGİLİ - *Atatürk Üniversitesi*
Prof. Dr. M. Fuat BOZKURT - *Emekli Öğretim Üyesi*
Prof. Dr. Tuncay BÜLBÜL - *Kütahya Dumlupınar Üniversitesi*
Prof. Dr. Ömür CEYLAN - *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi*
Prof. Dr. Eva CSAKİ - *Peter Pazmany Katolik Üniversitesi*
Prof. Dr. Serpil ÇAKIR - *İstanbul Üniversitesi*
Prof. Dr. Mehmet ÇERİBAŞ - *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*
Prof. Dr. Nilgün ÇIBLAK COŞKUN - *Mersin Üniversitesi*
Prof. Dr. Sevilay ÇINAR - *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi*
Prof. Dr. Haydar EFE - *Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi*
Prof. Dr. Metin EKİCİ - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. Selami FEDAKAR - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. Burak GÜMÜŞ - *Trakya Üniversitesi*
Prof. Dr. Vehbi GÜNAY - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. Alimcan İNAYET - *Ege Üniversitesi*
Prof. Dr. Songül KARAHASANOĞLU - *İstanbul Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Rezzan KARAKAŞ - *Sürt Üniversitesi*
Prof. Dr. Ayşe KAYAPINAR - *Milli Savunma Üniversitesi*
Prof. Dr. Levent KAYAPINAR - *Ankara Üniversitesi*
Prof. Dr. Filiz KILIÇ - *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi*
Prof. Dr. İsmail KIVRIM - *Necmettin Erbakan Üniversitesi*
Prof. Dr. Fatma Sabiha KUTLAR - *Hacettepe Üniversitesi*
Prof. Dr. Irene MARKOFF - *York Üniversitesi*
Prof. Dr. Hasan ONAT - *(1957-2020)*
Prof. Dr. Erkan PERŞEMBE - *Ondokuz Mayıs Üniversitesi*
Prof. Dr. M. Saffet SARIKAYA - *Süleyman Demirel Üniversitesi*
Prof. Dr. İlkay ŞAHİN - *Erzincan Üniversitesi*
Prof. Dr. Mustafa ŞEN - *Ortadoğu Teknik Üniversitesi*
Prof. Dr. Rezan TATLIDİL - *Emekli Öğretim Üyesi*
Prof. Dr. Ömer TEBER - *Akdeniz Üniversitesi*
Prof. Dr. Abdullah TEMİZKAN - *Ege Üniversitesi*

- Prof. Dr. Mehmet TEMİZKAN - Ege Üniversitesi
- Prof. Dr. Fatma Ahsen TURAN - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
- Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN - Emekli Öğretim Üyesi
- Prof. Dr. Ali UÇAR - Berlin Teknik Üniversitesi
- Prof. Dr. Ali YAMAN - Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
- Prof. Dr. Harun YILDIZ - Ondokuz Mayıs Üniversitesi
- Prof. Dr. Ozan YILMAZ - Sakarya Üniversitesi
- Prof. Dr. Mehmet Ali YOLCU - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Bülent AKIN - İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
- Doç. Dr. Nevin AKKAYA - Dokuç Eylül Üniversitesi
- Doç. Dr. Ayten ALKAN - İstanbul Üniversitesi
- Doç. Dr. Mehmet ALTUNMERAL - Bartın Üniversitesi
- Doç. Dr. Zahide AY - Necmeddin Erbakan Üniversitesi
- Doç. Dr. Tuğrul BALABAN - Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
- Doç. Dr. Muhammed CEYHAN - Yalova Üniversitesi
- Doç. Dr. Mehmet Surur ÇELEPİ - Pamukale Üniversitesi
- Doç. Dr. Mustafa DUMAN - Uşak Üniversitesi
- Doç. Dr. Muvaffak DURANLI - Ege Üniversitesi
- Doç. Dr. Tuğba ELMACI - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Pervin ERGUN - Gazî Üniversitesi
- Doç. Dr. Mehmet ERSAL - İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
- Doç. Dr. Pınar FEDAKAR - Ege Üniversitesi
- Doç. Dr. Mürüvet HARMAN - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
- Doç. Dr. Abbas KARAĞAÇLI - Giresun Üniversitesi
- Doç. Dr. Ayhan KARAKAŞ - Çukurova Üniversitesi
- Doç. Dr. Canser KARDAŞ - Muş Alpaslan Üniversitesi
- Doç. Dr. Ahmet KESKİN - Samsun Üniversitesi
- Doç. Dr. Murat KILIÇ - Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
- Doç. Dr. Ufuk ÖZCAN - İstanbul Üniversitesi
- Doç. Dr. Fevzi RENÇBER - Şırnak Üniversitesi
- Doç. Dr. Serkan SARI - Dicle Üniversitesi
- Doç. Dr. Yağmur SAY - Anadolu Üniversitesi
- Doç. Dr. M. Abdülbasit SEZER - Dicle Üniversitesi
- Doç. Dr. Erhan SOLMAZ - Uşak Üniversitesi
- Doç. Dr. A. Yılmaz SOYYER - Süleyman Demirel Üniversitesi
- Doç. Dr. Tekin TUNCER - Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
- Doç. Dr. H. Kübra UYGUR - Mardin Artuklu Üniversitesi
- Doç. Dr. Yahya YEŞİLYURT - Milli Savunma Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin AKSOY - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
- Dr. Öğr. Üyesi Mihriban ARTAN - Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

- Dr. Öğr. Üyesi Muhammed AVŞAR - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Onur AYKAÇ - Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ilgar BAHARLU - Neşebir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nagihan BAYSAL - Ege Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Azime CANTAŞ - Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ali ÇAPAR - Çankırı Karatekin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi H.Ş. Çağatay ÇAPRAZ - Kırklareli Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nilgün Nurhan KARA - İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Seyhan KAYHAN KILIÇ - Kanada
Dr. Öğr. Üyesi İhsan Seddar KAYNAR - Hakkari Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet KESKİN - Samsun Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İlker KİREMİT - Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Rabia KOCAASLAN UÇKUN - Ege Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim KOLUNSAĞ - İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Kader POLAT - Erzurum Binali Yıldırım Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Cemal SALMAN - İstanbul Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bahar TAYMAZ - Esenyurt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Hilal TUZTAŞ HORZUMLU - Yeditepe Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Hulusi YILMAZ - Neşebir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
Arş. Gör. Dr. Didem Gülcin ERDEM KÜK - Denizli Pamukkale Üniversitesi
Dr. Seda GEDİK - İzmir
Dr. Nevena GRAMATİKOVA - Sofia Liberal Entegrasyon Vakfı
Dr. Janina KAROLEWSKI - Hamburg Üniversitesi
Dr. Muhammed Ali SOLTANI - Tabran Üniversitesi
Dr. Fatoş YALÇINKAYA - İzmir

Yayıncı Kurumun Adresi

Publishers Address / Adresse des Herausgebers

Malberg 1 • 53547 Hausen (Wied) Almanya Deutschland/Germany

Telefon Numarası / Phone / Telefonnummer : 00 49 (0) 263894 59 60

Faks / Fax / Fax : 00 49 (0) 263894 59 59

Web Sayfası / Webseite / Website : www.alevibektasikulturenstitusu.de

E-Posta Adresi / Email Address / E-Mail Adresse : abk.enstitusu@gmx.net

Baskı / Publishing House / Verlag : Önel-Verlag

Silcherstraße 13 50827 Köln - Almanya / Deutschland / Germany

Telefon Numarası / Phone/ Telefonnummer : 00 49 221 5879084

Faks / Fax/Fax : 00 49 221 5879004

ALMANCA DİL EDİTÖRÜ / GERMAN LANGUAGE EDITOR/
EDITOR FÜR DIE DEUTSCHE SPRACHE

Sebastian HEUER - Bremen

İNGİLİZCE DİL EDİTÖRÜ / ENGLISH LANGUAGE EDITOR/
EDITOR FÜR DIE ENGLISCHE SPRACHE

M.A. Ana KILIÇ - Ege Üniversitesi

TEKNİK YARDIMCILAR / TECHNICAL ASSISTANT/
TECHNISCHE UNTERSTÜTZUNG:

Sultan Yıldız GACAR - İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi

Sevda YAHCİ - Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü

TARANAN İNDEKSLER / INDEXES / GESCANNTE INDIZES

Kapak Tasarım

Designed By/ Setzung-Coverdesign

Mehmet Nuri ERDEM

© Copyright, 2023

Gönderilen yazılar yayınlansın veya yayınlanmasın iade edilmez.

Dergimiz altı ayda bir çıkmaktadır. Uluslararası Hakemlidir.

Yazıların bilimsel ve yasal sorumlulukları yazarlarına aittir.

The articles you send cannot be given back even if they are not published.

Our magazine is published in every six month.

The owners of the article account for the legal and scientific responsibility.

Zugesandte Manuskripte werden, unabhängig von ihrer Veröffentlichung, nicht zurückerstattet.

Unsere Fachzeitschrift erscheint halbjährlich. Sie hat einen Schiedsausschuss.

Die wissenschaftliche und juristische Verantwortung für die Textinhalte liegt beim Verfasser selbst.

İÇİNDEKİLER

Editörlerden	
Ali YAMAN / Mehmet ERSAL / Bülent AKIN	xiii
Makaleler	1
Sultan II. Bayezid-Şah İsmail Safevi İlişkisine Yakın Tanıklık: Birincil Kaynak Olarak İki Mektup	
İlgar BAHARLU	3
Yeşilçam Sinemasında Aleviliğin ve Alevilerin Örtük Temsilleri	
İhsan KOLUAÇIK	19
Birbiriyle Karıştırılan Üç Kavram: Alevilik, Bektaşılık, Şiilik	
Biröl TOPUZ	57
Taşradaki Alevilik Külliyyatına Bir Örnek: Şah İbrahim Veli Ocağı Çorum Kolundan Bir Yazma	
Ufuk EROL	83
Velayetnamelerdeki Ezoterik (Batını) Yolculuğun Ritüeller Bağlamında İncelenmesi: Semah, Kurban, Çerağ Uyarma Örnekleri	
Elif ŞAHİN	104
II. Mehmed'in İlk Saltanatı Döneminde (1444-1446) Gerçekleşen Hurufilik Kovuşturması ve Edirne Vakası Meselesi	
Selçuk ŞENGÜL	131
Derlemeler	153
Safeviler Etrafında İleri Sürülen Görüşler, Tartışmalar	
Cengiz YILDIRIM	155
Alevilerin Gündelik Hayatlarını ve İnanç Dünyalarını Şekillendiren Ritüel: Cem	
Alican BULUT	192
Tanıtmalar	211
Cengiz, Güllizar. Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü Yol'a Hizmette 25. Yıl (2023)	
Bülent AKIN	213
Bülent Akın ve İlgar Baharlı (2022). Erbâbü't-Tarîk: XVII. Yüzyıl'a Ait Bir Kalenderi Erkânâmesi	
Ceylan ERZİNCAN	218
Erdem Kük, Didem G., Alevi-Bektaşî Gülbankları (2023)	
Seda SAKAOĞLU	224
Gelenekselleşmenin Eşiğinde: III. Uluslararası Alevi Ritüelleri Sempozyumu (16-17 Eylül 2022)	
Erdem AKIN	234
Dergi Yazı Teslim Kuralları	257

CONTENTS

Editor's Letter	
Ali YAMAN / Mehmet ERSAL / Bülent AKIN	xiii
Articles	1
Witnessing the Relationship Between Sultan Bayezid II and Shah Ismail Safavid: Two Letters as Primary Sources	
İlgar BAHARLU	3
Implied Representations of Alevism and Alevis in Yeşilçam Cinema	
İhsan KOLUAÇIK	19
Three Concepts That Are Confused With Each Other In Academia: Alevism, Bektashism, and Shiism	
Biol TOPUZ	57
An Example from Provincial Alevi Literature: A Manuscript from the Çorum Branch of Şah İbrahim Veli Ocağı	
Ufuk EROL	83
Analysis of Esoteric Journey in Hagiographies within the Context of Rituals: Semah, Kurban, Çerağ Uyarma	
Elif ŞAHİN	104
The Issue of the Hurufism Prosecution and Edirne Case During the First Sultanate of Mehmed II (1444-1446)	
Selçuk ŞENGÜL	131
Review Articles	153
Opinions and Discussions Claiming Around the Safivids	
Cengiz YILDIRIM	155
The Ritual that Shapes Everyday Life and Belief World of Alevis: Cem	
Alican BULUT	192
Reviews	211
Cengiz, Güllizar. Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü Yol'na Hizmette 25. Yıl (2023)	
Bülent AKIN	213
Bülent Akın ve İlgar Baharlı (2022). Erbabü't-Tarîk: XVII. Yüzyıl'a Ait Bir Kalenderi Erkânâme	
Ceylan ERZİNCAN	218
Erdem Kük, Didem G., Alevi-Bektaşî Gülbankları (2023)	
Seda SAKAOĞLU	224
Gelenekselleşmenin Eşiğinde: III. Uluslararası Alevi Ritüelleri Sempozyumu (16-17 Eylül 2022)	
Erdem AKIN	234
Paper Formatting Guidelines	257

INHALTSVERZEICHNIS

Von den Editoren	
Ali YAMAN / Mehmet ERSAL / Bülent AKIN	xiii
Artikel	1
Ein enges Zeugnis der Beziehungen zwischen Sultan Bayezid II. und Schah Ismail Safawi: zwei Briefe als Primärquellen	
İlgar BAHARLU	3
Implizite Repräsentationen Von Alevitentum Und Alevit*Innen Im Yeşilçam-Kino	
İhsan KOLUAÇIK	19
Alevitentum, Bektaschitentum und Schiitentum: Drei in der akademischen Welt miteinander verwechselte Begriffe	
Biol TOPUZ	57
Ein Beispiel für den alevitischen Korpus in der Provinz: Ein Manuskript aus dem Ableger des Schah-Ibrahim-Veli-Ocaks in Çorum	
Ufuk EROL	83
Eine Analyse der esoterischen Reise in den Velâyetnâme im Kontext der Tanz-, Opfer- und Kerzenrituale	
Elif ŞAHİN	104
Die Verfolgung des Hurufismus während der ersten Herrschaftsperiode von Mehmed II. (1444-1446) und das Ereignis von Edirne	
Selçuk ŞENGÜL	131
Übersichtsartikel	153
Meinungen und Diskussionen rund um die Safawiden	
Cengiz YILDIRIM	155
Ein Ritual, das die Alltags- und Glaubenswelten der Aleviten prägt: der Cem-Gottesdienst	
Alican BULUT	192
Vorstellung	211
Cengiz, Güllizar. Alevi Bektaşî Kültür Enstitüsü Yol'a Hizmette 25. Yıl (2023)	
Bülent AKIN	213
Bülent Akın ve İlgar Baharlu (2022). Erbâbü't-Tarîk: XVII. Yüzyıl'a Ait Bir Kalenderi Erkânâmesi	
Ceylan ERZİNCAN	218
Erdem Kük, Didem G., Alevi-Bektaşî Gülbakları (2023)	
Seda SAKAOĞLU	224
Geleneksleşmenin Eşiğinde: III. Uluslararası Alevi Ritüelleri Sempozyumu (16-17 Eylül 2022)	
Erdem AKIN	234
Regeln zur Einreichung von Artikeln	257